

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Autor: PaedDr. Andrea Puskás, PhD.
Názov: *Improving Creativity in the EFL Classroom*
Odbor: Cudzie jazyky a kultúry
Oponentka: prof. Zuzana Straková (Inštitút anglistiky a amerikanistiky,
Filozofická fakulta PU v Prešove)

Ústrednou témou habilitačnej práce, ktorú predložila PaedDr. Andrea Puskás, PhD., je tvorivosť, jej význam v cudzojazyčnom učebnom procese, ale aj všeobecne pri formovaní osobnosti. Tvorivosť a jej rozvíjanie patrí nepochybne k základným pilierom vzdelávacieho systému, čo sa prejavilo aj zaradením tvorivosti medzi 5 kľúčových klastrov globálnych zručností pre cudzie jazyky. Vzdelávanie pre budúcnosť sa nezaobíde bez podpory tvorivého myslenia a implementácie divergentných úloh. Habilitantka si v práci stanovila za cieľ predstaviť model zlepšovania implementácie rozvoja tvorivosti v cudzojazyčnom vzdelávaní, a teda predložená práca reflektuje aktuálne a dôležité aspekty vzdelávania v rámci cudzích jazykov, najmä v kontexte reštrukturalizácie a rekonceptualizácie kurikula slovenského vzdelávacieho systému. Z tohto dôvodu hodnotím výber skúmanej problematiky za významný a v súčasnej dobe mimoriadne aktuálny.

Práca samotná pozostáva z ôsmich kapitol, pričom v prvých šiestich kapitolách autorka prezentuje rôzne aspekty tvorivosti, v kapitole 7 prezentuje vlastný výskum realizovaný na Univerzite J. Selyeho a posledná kapitola ponúka zbierku aktivít, v ktorých autorka prezentuje možnosti uplatnenia rozvoja tvorivosti vo vyučovaní cudzích jazykov.

Teoretické kapitoly ponúkajú pohľad autorky na jednotlivé aspekty rozvoja tvorivosti vo vyučovaní cudzích jazykov. Autorka do tohto pohľadu zahŕňa jednak celkovú atmosféru vyučovania orientovaného na žiaka, definíciu tvorivosti, tvorivého učiteľa a tvorivého žiaka, hodnotenie tvorivosti, vnímanie študenta ako spoločenskej bytosti, využívanie dramatických techník, využívanie literatúry a následne to premoštuje rozvíjaním tvorivosti u pregraduálnych študentov učiteľského programu. Jednotlivých aspektov je to na jednu monografiu pomerne dosť, žiada sa podotknúť, že až nadbytok a aj napriek tomu, že je možné rozumieť snahe

autorky zakomponovať všetky tieto aspekty, ktoré sa aj na základe jej skúseností významne podieľajú na rozvoji tvorivosti, pre väčšiu kompaktnosť monografickej práce by bolo vhodnejšie zúženie tohto záberu a prehĺbenie ponoru v rámci jednotlivých kapitol. Najmarkantnejšie to badať na kapitole 6, ktorá akoby stála mimo celkového plánu prezentácie zvolenej problematiky, keďže otvára samostatnú otázku pregraduálneho a profesijného rozvoja učiteľov a prezentuje modely pregraduálnej prípravy učiteľov známe z publikácií z 90-tych rokov. Celá táto kapitola pôsobí nekompatibilne so zvyškom práce a odvádza čitateľa od témy. Autorka mohla špecifikovať už samotný, veľmi široko nastavený, názov monografie. Ten mal obsahovať termín „dramatické techniky“, keďže tejto oblasti sa autorka venuje vo svojom výskume a následne od neho odvíjať rozvoj tvorivosti a ostatné aspekty, čím by autorka posilnila vnútornú logiku práce.

V siedmej kapitole autorka prezentuje výskum, ktorý realizovala na Univerzite J. Selyeho a ktorý je orientovaný na analýzu spätnej väzby študentov po absolvovaní kurzov dramatických techník. Je zaujímavé, že autorka otvára túto kapitolu konštatovaním na s. 68, že princípy prípravy učiteľov anglického jazyka by mali byť reorganizované a prehodnotené v zmysle precíznejšieho zamerania na tútora („the trainer“, s. 68) a prostredie senzitívnejšie na motivovanosť, čo by malo viesť k príprave viac orientovanej na prax („The principles of English language teacher training should be reorganized and reconsidered in a way that more focus is put on the trainer and a motivation-sensitive environment leading to a more practice-oriented training.“). Keďže toto tvrdenie explicitne nevzťahuje na vlastnú univerzitu, a teda čitateľ ho chápe ako všeobecné konštatovanie, bolo by dobré vysvetliť, čo konkrétne má autorka na mysli vo vzťahu k pregraduálnej príprave budúcich učiteľov anglického jazyka v celoslovenskom kontexte. Reflektívne zameranie, mikrovučovanie, dôraz na pozorovanie a analýzu vyučovacej jednotky a pod. sú totiž štandardnou súčasťou prípravy budúcich učiteľov anglického jazyka.

Autorka realizovala vlastný výskum počas siedmich rokov v rámci dvoch predmetov Dramatické techniky vo vyučovaní anglického jazyka 1. a 2. Základný cieľ výskumu autorka v práci explicitne nešpecifikuje, je však možné ho dedukovať z výskumných otázok, ktoré by si však vyžadovali precíznejšiu formuláciu. Rovnako je nutné rozporovať autorkou formulované hypotézy, ktoré v práci uvádza a ktoré by mali zodpovedať štandardne akceptovanej forme hypotéz. Takto nastavené smerovanie výskumu je dopredu odkázané na všeobecné konštatovania, na ktoré v podstate nie je potrebná realizácia žiadneho výskumu. Autorka

jednotlivé položky dotazníka nastavila spôsobom, ktorý pri vyhodnocovaní musí použiť sloveso „môže“ („can“), ktoré implikuje len domnienku respondenta, ktorú dokáže verbalizovať aj bez skúseností s dramatickými technikami. Avšak autorka neidentifikuje na základe čoho tak respondent tvrdí, teda aké dôkazy pre dané tvrdenie existujú. Týka sa to záverov pri rôznych oblastiach. Napríklad na s. 74 autorka uvádza, že s tvrdením „It is possible to use drama techniques in foreign language teaching“ (V cudzojazyčnom vyučovaní je možné použiť dramatické techniky.), s ktorým úplne súhlasilo 74,1% respondentov, 25,9% respondentov s ním súhlasilo a nikto nebol proti. S týmto konštatovaním je možné konfrontovať respondentov aj bez akejkolvek skúsenosti z kurzu dramatických techník, teda neponúka autorka žiadnu výpovednú hodnotu. Rovnako nepodložené konštatovanie prichádza následne, tiež na s. 74: „Out of the four skills (speaking, reading, listening and writing), speaking was considered as the most suitable skill for using drama techniques, though the sum of agree and strongly agree answers exceeded 80% in all four cases. These results contradict the very common false belief that it is only speaking skills that can be taught or practiced with the help of drama techniques.“ (Zo štyroch zručností (hovorenie, čítanie, počúvanie a písanie) hovorenie bolo považované za najvhodnejšiu zručnosť pre použitie dramatických techník, hoci súčet tých, ktorí súhlasili a úplne súhlasili prekročil 80% vo všetkých štyroch prípadoch. Tieto výsledky rozporujú veľmi zaužívanú mylnú domnienku, že iba hovorenie môže byť rozvíjané s pomocou dramatických techník.) Na základe čoho autorka k tomuto tvrdeniu dospela? Aké dôkazy ponúkli študenti pre tieto tvrdenia? Na obhajobe by bolo vhodné toto dovysvetliť.

Zámerom autorky bolo získať a analyzovať spätnú väzbu od študentov po absolvovaní kurzu dramatických techník v priebehu siedmich rokov. Keďže išlo o dva kurzy a ako autorka uvádza 44.5% respondentov absolvovalo oba kurzy, 37% absolvovalo iba prvý a 18.5% iba druhý kurz, zaujímalo by ma, či autorka zisťovala aj nejaké korelácie medzi počtom absolvovaných kurzov a učebnými výsledkami prípadne postojmi študentov, alebo či autorka zisťovala/zistila nejaké rozdiely medzi jednotlivými rokmi. Tiež by ma zaujímalo, či boli zmienené kurzy inovované na základe skúseností, keďže projekt bol realizovaný v rozpätí siedmich rokov. Tieto informácie autorka v práci nezmieňuje, mohla by nás s nimi oboznámiť pri obhajobe.

Napriek očividnému zaničeniu autorky pre využívanie dramatických techník, čo osobne považujem za zmysluplné a veľmi dôležité najmä v príprave budúcich učiteľov, je

nutné brať výsledky prezentovaného výskumu s veľkou rezervou a konštatovať, že môžu slúžiť výhradne pre orientáciu autorky v rámci organizácie a realizácie vyučovaných predmetov a nemôžu byť použité ako validné a reliabilné závery so širšou platnosťou.

Záverečnú časť práce tvorí súbor plánov hodín, ktoré prinášajú zaujímavé podnety a môžu slúžiť učiteľom v praxi na implementáciu dramatických techník do vyučovania. Autorka by mohla pri obhajobe doplniť informácie, či boli tieto aktivity dizajnované študentmi zúčastnenými v daných kurzoch dramatických techník alebo ňou samotnou a tiež informácie o pilotovaní a prípadnej spätnej väzbe, ktorá z tohto pilotovania vzišla.

Z formálneho hľadiska môžem konštatovať, že práca je napísaná v anglickom jazyku na primeranej úrovni. Habilitačnej práci však musím vytknúť neštandardné postupy v uvádzaní zdrojov. V kapitole 1 sa nevyskytuje ani jeden odkaz na použité zdroje a v celej práci sa často objavujú tvrdenia, ktoré by si v akademickej práci vyžadovali podporu zdroja, na základe ktorého je možné príslušné tvrdenie uviesť. Zo štylistického hľadiska sa tiež javí ako neštandardné koncipovanie niektorých názvov kapitol vo forme otázok, ktoré sú skôr typické pre iný žáner.

Záver

Napriek výhradám, ktoré sú uvedené v posudku a ktoré som považovala za dôležité uviesť aj vzhľadom na budúce pôsobenie autorky ako výskumníčky a garantky výskumných aktivít doktorandov, by som chcela oceniť snahu autorky o rozvoj vnímania tvorivosti u budúcich učiteľov cudzích jazykov, ako dôležitej súčasti ich prípravy na profesiu učiteľa cudzích jazykov. Tento aspekt je nevyhnutné zdôrazňovať spolu so zvyšujúcim sa apelom inštitúcií, ktoré sa vzdelávaniu venujú v rámci celého európskeho priestoru a ktorým sa akcentuje snaha transformovať vzdelávanie a vzdelávacie výstupy na všetkých úrovniach zohľadňujúc globálne zručnosti ako transversálu veličinu prestupujúcu obsahom celého kurikula.

V závere teda konštatujem, že predložená habilitačná práca spĺňa základné požiadavky definované pre tento typ práce. Z tohto dôvodu habilitačnú prácu *Improving Creativity in the EFL Classroom*, ktorú predložila habilitantka PaedDr. Andrea Puskás, PhD., **odporúčam prijať** na obhajobu. Po jej úspešnej obhajobe **odporúčam** udeliť habilitantke akademický titul **docent** v odbore habilitačného konania a inauguračného konania *Cudzie jazyky a kultúry*.

Otázky pre habilitantku:

1. Na s. 29 autorka uvádza: „We cannot expect learners to use for instance a foreign language creatively and spontaneously in a certain communication activity without knowing certain words or structures in the given language. Therefore, the transmission of knowledge and skills is a must and the prerequisite of further application and the road to creative usage.“ Mohla by habilitantka vysvetliť toto tvrdenie v kontexte osvojovania si cudzieho jazyka a v súvislosti so spôsobom (tvorivého) používania jazyka, ktoré predchádza zvnútorňovaniu deklaratívnych vedomostí učiacim sa?

2. Na základe čoho dokáže učiteľ definovať, či je alebo nie je tvorivý? Aké dôsledky pre učiteľov v praxi vyplývajú z nasledujúceho tvrdenia zo s. 30: „It is only a creative teacher who can inspire his/her students to be more creative“? Vylučuje to teda existenciu učiteľov, ktorí samotní sa za tvorivých nemusia považovať, ale dokážu vytvoriť priestor pre rozvoj tvorivosti svojich žiakov a „žasnúť“ nad ňou?

3. Vzhľadom na skutočnosť, že sa autorka v práci zaoberá aj hodnotením tvorivosti, by ma zaujímalo, ako sama aplikuje hodnotiace postupy v praxi a aké odporúčania by mohla na základe vlastnej skúsenosti prezentovať.